

**FINANSE BEHAWIORALNE
MIKRO, MAŁYCH I ŚREDNICH
PRZEDSIĘBIORSTW**

Marek Szczepaniec
Przemysław Kulawczuk
Tomasz Jurkiewicz

FINANSE BEHAWIORALNE MIKRO, MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

JAK UNIKAĆ BŁĘDÓW W BIZNESIE
I PODEJMOWAĆ OPTYMALNE DECYZJE

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2021

Recenzent
prof. dr hab. Jan Komorowski

Redaktor Wydawnictwa
Małgorzata Tymorek

Projekt okładki i stron tytułowych
Filip Sendal

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja sfinansowana
ze środków Prorektora ds. Badań Naukowych Uniwersytetu Gdańskiego
oraz Katedry Makroekonomii Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-241-0

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel.: 58 523 11 37; 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział 1. Finanse mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w świetle nauk behawioralnych – wprowadzenie do badań	19
1.1. Finanse behawioralne – rozszerzenie nauki finansów czy nowa nauka?	19
1.2. Behawioralne finanse przedsiębiorstw – behawioryzm czy zarządzanie finansowe?	24
1.3. Teoria perspektywy (<i>prospect theory</i>)	27
1.4. Psychologiczne aspekty podejmowania decyzji – heurystyki	29
1.5. Kadrowanie jako sposób wpływania na decyzje finansowe przedsiębiorców	32
1.6. Zachowania finansowe małego biznesu z perspektywy behawioralnej	34
1.7. Synteza badań i doświadczeń Katedry Makroekonomii Uniwersytetu Gdańskiego w zakresie finansów behawioralnych MSP	37
Rozdział 2. Racjonalność przedsiębiorców	47
2.1. Pojęcie racjonalności	47
2.2. Homo oeconomicus	52
2.3. Racjonalność z punktu widzenia procesu podejmowania decyzji	53
2.4. Szczegółowe i syntetyczne wskaźniki racjonalności zachowań	55
2.5. Behawioralny model podejmowania decyzji przez przedsiębiorców	68
Rozdział 3. Przedsiębiorcy i ich charakterystyka	73
3.1. Płeć przedsiębiorcy	73
3.2. Wiek przedsiębiorcy	79
3.3. Wykształcenie przedsiębiorcy	85
3.4. Inne cechy behawioralne przedsiębiorców	91

Rozdział 4. Motywy podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej	99
4.1. Potrzeby przedsiębiorców i potrzeby rozwojowe przedsiębiorstw	99
4.2. Motywy podejmowania działalności przedsiębiorczej w świetle literatury	102
4.3. Motywy decydujące o utworzeniu własnej firmy – wyniki badań empirycznych	107
4.4. Długookresowe motywy prowadzenia działalności przedsiębiorczej	113
4.5. Weryfikacja znaczenia motywu bogactwa dla polskich przedsiębiorców	120
4.6. Motywy przedsiębiorców w świetle badań Global Entrepreneurship Monitor 2019	122
4.7. Motywacja przedsiębiorców – wnioski w zakresie kierunków dalszych badań	123
Rozdział 5. Nastawienie do ryzyka i awersja do strat	127
5.1. Nastawienie do ryzyka w działalności gospodarczej	127
5.2. Ryzykowne zachowania firm	136
5.3. Awersja do strat	140
Rozdział 6. Osobowość a działalność gospodarcza	143
6.1. Pojęcie osobowości	143
6.2. Osobowość przedsiębiorcza	144
6.3. Przedsiębiorca w ujęciu modelu osobowości NEOAC (wielkiej piątki)	150
6.4. optymizm i jego wpływ na działalność gospodarczą	154
Rozdział 7. Nadmierna pewność siebie przedsiębiorców	161
7.1. Pewność siebie przedsiębiorców	161
7.2. Nadmierna pewność siebie przedsiębiorców – pojęcie, rodzaje	164
7.3. Pomiar nadmiernej pewności	166
7.4. Determinanty nadmiernej pewności siebie	174
7.5. Konsekwencje nadmiernej pewności siebie przedsiębiorców	176
Rozdział 8. Emocje a działalność gospodarcza	181
8.1. Emocje i ich rodzaje	181

8.2. Pozytywne i negatywne emocje przy prowadzeniu działalności gospodarczej	183
8.3. Zarządzanie emocjami – wizualizacja sukcesów i trudności w biznesie	191
Rozdział 9. Heurystyki używane przy podejmowaniu decyzji	195
9.1. Heurystyki i ich rodzaje	195
9.2. Heurystyki używane przy wyborze rachunku bieżącego	197
9.3. Heurystyki używane przy wyborze kredytu	201
9.4. Heurystyki używane przy wyborze lokat	205
9.5. Heurystyka (efekt) zakotwiczenia	207
9.6. Efekt <i>status quo</i>	211
9.7. Przyczyny stosowania heurystyk	212
Rozdział 10. Mentalne księgowanie	217
10.1. Pojęcie mentalnego księgowania	217
10.2. Konstrukcja kont mentalnych – metkowanie pieniądza	220
10.3. Mentalne księgowanie wśród przedsiębiorców – wyniki eksperymentów behawioralnych	223
10.4. Efekt utopionych kosztów	233
Rozdział 11. Naśladownictwo w biznesie	235
11.1. Znaczenie naśladownictwa w biznesie	235
11.2. Naśladownictwo małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie decyzji finansowych	243
11.3. Morfologia procesów naśladownictwa w biznesie na podstawie badań syndykatowych wśród polskich MSP	248
11.4. Model procesów zachowań naśladownictwa w biznesie i ich rezultatów finansowych	258
Rozdział 12. Błędy w biznesie oraz decyzje optymalne	263
12.1. Błędy decyzyjne – jak ich uniknąć	269
12.2. Decyzje optymalne – jak je podejmować	272
Zakończenie	279
Bibliografia	287
Spis tabel	305
Spis rysunków	313